ఎన్నికల సంస్కరణలు - రాజ్యాంగ సమీక్ష ఎందుకోసం?

మన దేశ రాజకీయ, ఆర్థిక వ్యవస్థలలో మార్పులు తీసుకొచ్చే ప్రయత్నం చాలా వేగంగా జరుగుతున్నది. ప్రతిమార్పూ చాలా అవసరమనీ ఇన్నాళ్ళూ అది లేకపోవడం వల్లనే మనం వెనుకబడి ఉండిపోయామనీ అంటున్నారు.

మనల్ని నమ్మమంటున్నారు.

అంత గుడ్డిగా అన్ని మార్పులూ మన మంచికేనని నమ్మేవారెవరూ లేరు.

ఎన్నికల వ్యవస్థలో సంస్కరణలు రాజ్యాంగ సమీక్ష ఇప్పుడు వార్తలలో నలుగుతున్నాయి. నిజానికి ఎన్నికల వ్యవస్థ ప్రజల అభీష్టానికి మరింత బాగా అద్దంపట్టేటట్టు సంస్కరించడం అవసరమనీ, రాజ్యాంగం పని హక్కుతో సహా అనేక ఇతర మౌలిక హక్కులను ప్రాథమిక హక్కులుగా కల్పించేటట్టు సవరించడం అవసరమనీ దేశంలోని ప్రజాతంత్రవాదులు చాలా కాలంగా కోరుకుంటున్నారు. అనేక ప్రతిపాదనలు చేశారు.

కానీ ఇప్పుడు అధికారికంగా వస్తున్న ప్రతిపాదనల లక్ష్యం అదేనా?

రాజ్యాంగ సమీక్షకోసం 11 మంది పెద్ద మనుషుల కమిటీ ఒకటి వేస్తున్నారు. వాళ్ళు ఎంత పెద్ద మనుషులయినా కావచ్చునుగానీ 'రాజ్యాంగాన్ని సమీక్షించిపెట్టండి' అని ప్రజలు ఎన్నుకున్న వారు కారు. వేరే ఏ అర్థంలోనూ ఇంత వైవిధ్యం ఉన్నా యీ దేశంలోని భిన్న ఆకాంక్షల ప్రతినిధులు కారు. యాభై ఏళ్ల అనుభవం తరువాత ఈ దేశంలోని 'పెద్ద మనుషు'లంతా ప్రజాస్వామ్యం, సమత, సంక్షేమాల పట్ల చెందుతున్న విసుగుకు వారు ప్రతినిధులు కావచ్చు. ఆ విసుగు నుండే ఎక్కువ ప్రతిపాదనలు రాబోతాయి. అందుకే ప్రజాస్వామ్య పురోభివృద్ధి కోరుకునేవారు రాజ్యాంగసమీక్ష' అవసరమన్న ప్రతిపాదనగురించి ఆందోళన చెందుతున్నారు. ఈ రాజ్యాంగంలో మార్చవలసిందేమీ లేదన్న భావన వల్ల కాదు.

ఎన్నికల సంస్కరణలకు కొత్త కమిషన్‌ను వేయవలసిన అవసరం లేకుండా ప్రభుత్వం లా కమిషన్‌కే ఆ బాధ్యత అప్పగించింది. లా కమిషన్ దాదాపు అయిదేళ్ల పాటు శ్రమించి కొన్ని నిర్దిష్టమైన ప్రతిపాదనలను ఆమోదించింది. అందులో కొన్ని మంచి ప్రతిపాదనలున్నాయి గానీ లా కమిషన్ అనుసరించే మౌలిక వైఖరిలోనే అభ్యంతరకరమైన విషయాలున్నాయి.

ఎన్నికల సంస్కరణలంటూ చేపడితే, అది ఎన్నికల ప్రక్రియను మరింత ప్రజాస్వామికం చేయడం కోసమే-దాని ప్రాతినిధ్య స్వభావాన్ని మరింత పెంచడం కోసమే- కావాలి. అంతే తప్ప ప్రభుత్వాల స్థిరత్వాన్ని పెంచడం కోసం, ఎన్నికల నిర్వహణ ఖర్చు తగ్గించడం కోసం, బహుళ పార్టీ వ్యవస్థ స్థానంలో రెండు మూడు పార్టీల వ్యవస్థను సాధించడం కోసం, చిన్న చిన్న పార్టీలు లేకుండా చేయడం కోసం, ఎన్నికల రంగం మీద 'కులం', 'ప్రాంతం' మొదలయిన ప్రభావాలు లేకుండా చేయడం కోసం, ఎన్నికల సంస్కరణలు చేపడితే ఎన్నికల వ్యవస్థ ప్రజాస్వామ్య స్వభావం పెరిగే బదులు తగ్గే ప్రమాదం ఉంది.

లా కమిషన్ ప్రతిపాదించిన సంస్కరణలలో ఎన్నికల వ్యవస్థను ప్రజలకు మరింత దగ్గరకు తీసుకొచ్చే ప్రతిపాదన ఏదీ లేదనే చెప్పాలి. కానీ ఎన్నికల రాజకీయాలలో అవినీతినీ అవకాశవాదాన్నీ తగ్గించే ప్రతిపాదనలు కొన్ని ఉన్నాయి. బహుశా అన్నిటి కంటే ముఖ్యమైనది పార్టీలలో అంతర్గత ప్రజాస్వామ్యాన్ని చట్టరీత్యా తప్పనిసరి చేయడం. ఇది కమ్యూనిస్టు పార్టీలతో సహా అన్ని పార్టీలనూ ఇబ్బందిపెట్టే విషయమే కాబట్టి ఈ సవరణను పార్లమెంటు చేపడుతుందో లేదోగానీ చేపడితే మంచిదే. ఎన్నికల వ్యయాన్ని తగ్గించడానికి చేసిన ప్రతిపాదనలు కూడా ఉన్నాయి. నల్లధనం విపరీతంగా ఉన్న మన సమాజంలో ఈ సవరణలు ఎంతమేరకు అమలవుతాయని అనుమానించేందుకు ఆస్కారం ఉంది. అయినప్పటికీ ఎంత జరిగితే అంతవరకు మేలే ననుకుంటే అవి ఉపయోగకరమైన ప్రతిపాదనలే.

బహిరంగ సభ

17 ఫిబ్రవరి 2000 సా.
6.00 గంటలకు
బషీర్‌బాగ్‌లోని
ప్రెస్‌క్లబ్‌లో

కె. జి. కన్నబిరాన్,
జి. హరగోపాల్,
ఎం. కోదండరాం
మాట్లాడతారు

అందరికీ ఆహ్వానం

కానీ లా కమిషన్ ప్రతిపాదనల లక్ష్యాలలో పైన పేర్కొన్న రెండవ కోవకు చెందిన వైఖరి చాలా బలంగా ఉంది. రెండు మూడు పార్టీలే ఉంటే పరిపాలనలో స్థిరత్వం ఉంటుంది కాబట్టి చిన్న చిన్న పార్టీలకు మనుగడ లేకుండా చేయాలంట. దీనికి జర్మనీనీ ఇంగ్లండ్‌నూ అమెరికానూ ఉదాహరణగా చూపిస్తుంది లా కమిషన్. కానీ ప్రపంచంలో వేరే ఏ దేశంలోనూ లేనంత వైవిధ్యం ఉన్న మన దేశంలో రెండు పార్టీల వ్యవస్థ కంటే బహుళ పార్టీ వ్యవస్థే సమాజం కావచ్చు. అది అసహజం అని ముందుగానే ఒక నిర్ణయానికొచ్చి దానిని నిర్బంధంగా అమలు చేస్తే ఉన్న కాస్త ప్రజాస్వామ్యం కూడా పోవచ్చు.

చిన్నపార్టీలు లేకుండా చేయడానికి లా కమిషన్ చేసే ప్రతిపాదన చాలా అభ్యంతరకరమైనది. ఏదైనా ఒక పార్టీకి ఒకటి రెండు నియోజక వర్గాలలో బలముందనుకోండి. అక్కడ అభ్యర్థులను నిలబెట్టి ఒకరిద్దరు ఎం.ఎల్.ఏలను గెలిపించుకుందామంటే కుదరదంట. ఆ పార్టీ ఎన్నుకొన్న నియోజక వర్గాలలో పోటీ చేసినా, దాని అభ్యర్థులకు వచ్చే వోట్లు రాష్ట్రం మొత్తం మీద పోల్ అయిన వోట్లలో కనీసం 5 శాతం ఉండాలంట. లేకపోతే ఆ పార్టీ గెలుచుకున్న ఒకటి రెండు సీట్లు రద్దు కూడా చేసేయాలంట.

ఒక చిన్న ప్రాంతానికి, లేకపోతే ఒక అల్ప సంఖ్యాక ప్రజావర్గానికి పరిమితమయి పని చేసే పార్టీలను లేకుండా చేయడం దీనిలక్ష్యం అనే విషయం స్పష్టమే. ఎన్నికలలో పోటీ చేసే పార్టీ అభ్యర్థులందరికీ వచ్చేవోట్లు కలుపుకుంటే రాష్ట్రం మొత్తం మీద పోల్ అయిన వోట్లలో అయిదు శాతం మించి ఉంటేనే, ఆ పార్టీ గెలుచుకున్న సీట్లు దక్కుతాయి. లేకపోతే ఆ నియోజక వర్గాలలో రెండవ స్థానంలో ఉన్న అభ్యర్థికి ఎం.ఎల్.ఏ పట్టం కట్టబెడతారు. ఇది చాలా అన్యాయమైన వైఖరే కాక అవాస్తవికమైన వైఖరి కూడా. మన రాష్ట్రంలో ఆదివాసీలు 6 శాతం ఉన్నారు. ఆదివాసీలలో మాత్రమే పని చేసి ఇతర ప్రాంతాలలో వోట్లు సంపాదించలేని ఒక ఆదివాసీ పార్టీ ఉందనుకోండి. ఆ పార్టీ ఒక వేళ ఏజెన్సీలోని అన్ని నియోజక వర్గాలలో గెలిచినా, బయట ఎక్కడా దానికి ఓట్లు రావు కాబట్టి దానికొచ్చే మొత్తం ఓట్లు '5 శాతం' నియమానికి తక్కువే ఉండవచ్చు. అప్పుడు గెలిచిన ఆ ఆదివాసీ పార్టీ అభ్యర్థులందరూ ఓడినట్టే. రెండవ స్థానంలో నిలచిన 'జాతీయపార్టీ' అభ్యర్థిదే గెలుపు అవుతుంది.

ఒక ప్రత్యేకమైన ప్రజావర్గం సమస్యల గురించి ప్రత్యేకంగా ఆలోచించి అందుకోసమే పని చేసే వాళ్లు ఆ ప్రజలు మెచ్చినా వారి ప్రతినిధులు కాలేరు. బలవంతంగా ఏదైనా ప్రధానస్రవంతి పార్టీలోగానీ ఐక్య సంఘటనలోగానీ భాగం కావలసిందే. ఇంత బలవంతంగా 'రెండు పార్టీల' (లేక 'రెండు కూటముల') వ్యవస్థను తయారు చేయాలని పూనుకోవడం ప్రజాస్వామ్యాన్ని పెంపొందించే సూచనా లేక దిగజార్చే సూచనా? దీనివల్ల చిన్న సంఖ్యలో ఉన్న ఆదివాసీ, దళిత, మైనారిటీ ప్రజలకు నష్టం కాదా? ఏదైనా 'ప్రధాన స్రవంతి' పార్టీ లేక కూటమితో రాజీపడకపోతే వారికి రాజకీయ మనుగడ ఉండదని చట్టం చేయడం ఏ రకమైన ప్రజాస్వామ్యం?

దీనికి తోడుపోయే మరొక సూచన, స్వతంత్ర అభ్యర్థులు పోటీ చేయడానికి వీలు లేదనేది. స్వతంత్ర అభ్యర్థులు 'నాన్‌సీరియస్'గానే పోటీ చేస్తారంట. చాలా అరుదుగానే తప్ప డిపాజిట్ కూడా దక్కించుకోరంట. కాబట్టి కేవలం రాజకీయపార్టీల అభ్యర్థులు మాత్రమే పోటీ చేసేటట్టు చట్టాన్ని సవరిస్తారంట.

నిజానికి ఏ పార్టీకి చెందని ప్రజాఉద్యమకార్యులు ఎన్నికలలో పాల్గొని - గెలిచినా గెలవకున్నా - సమస్యలను సమర్థంగా ప్రజలలో చర్చకు పెట్టడంలో సఫలమయిన ఉదంతాలెన్నో ఉన్నాయి. అది ప్రజాస్వామ్యానికి మేలు చేసిందే తప్ప నష్టం చేయలేదు. ఈ అవకాశం లేకుండా ఎందుకు చేయాలి?

ప్రజాస్వామ్యమంటే లా కమిషన్ సభ్యుల వంటి పెద్ద మనుషులకు ఎంత విసుగుగా ఉందో ఈ ప్రతిపాదనలు సూచిస్తాయి. ఎవరు పడితే వాళ్లు పార్టీలు పెడతారు, ప్రతీ వెధవా పోటీ చేసి పెద్ద పెద్ద పార్టీలను వెక్కిరిస్తాడు అనే విసుగు, ఇంతింత పొడవు బాలట్ పేపర్లు అచ్చు వేయాలి అనే విసుగు, ఇందులో ధ్వనిస్తాయి.

రాజ్యాంగ సమీక్ష చివరికి ఏ రూపం తీసుకుంటుందోగానీ ఆ ప్రతిపాదన వెనక ఉన్న ఆరాటం కూడా ఈ కోవకు చెందినదే. రాజ్యాంగాన్ని సమీక్షించి ఇంకెన్ని ఎక్కువ హక్కులు కల్పిస్తామంటే ఎవరూ కాదనరు. రాజ్యాంగంలోని సంక్షేమ రాజ్యభావనకు పటిష్టమైన రూపం ఇచ్చి గ్లోబలైజేషన్ పేరు మీద తీసుకొస్తున్న మార్పులకు అడ్డుకట్ట వేద్దామన్న ప్రతిపాదన ఎవరైనా పెడితే కూడా ఎవరూ కాదనరు. కాని ఇప్పుడు వస్తున్న ప్రతిపాదన ఇందుకు పూర్తిగా విరుద్ధమైన కోణం నుండి వస్తున్నదన్న సహేతుకమైన సందేహం ఉండబట్టే చాలా మంది అభ్యంతరం చెప్తున్నారు.

రాజ్యాంగ సమీక్ష జరగాలని పట్టుబడుతున్న హిందుత్వవాదులకు ఈ రాజ్యాంగంలోని ప్రజాతంత్ర అంశాలపట్ల, సంక్షేమ అంశాలపట్ల అభిమానం ఏ రోజూ లేదు. వాటికి దారితీసిన స్వాతంత్రపూర్వకాలపు ప్రజా ఉద్యమాలలోగానీ సంస్కరణలలోగానీ వాళ్లు ఎన్నడూ పాల్గొనకపోగా, చాలా సందర్భాలలో వ్యతిరేకించారు. ఇవ్వాళ వాళ్లు రాజ్యాంగాన్ని సమీక్షించాలి అని పట్టుబడితే ఆందోళన కలగడం సహజం.

అయినప్పటికీ చర్చను వ్యతిరేకించడం కంటే, పెరుగుతున్న గ్లోబలైజేషన్ ప్రభావాన్నీ హిందుత్వవాద ఉన్మాదం ప్రభావాన్నీ ఎదుర్కోవడంలో ఒక సాధనంగా ఉపయోగపడేటట్టు రాజ్యాంగంలోని ప్రజాతంత్ర విలువలను పటిష్ట పరచే లక్ష్యంతో చర్చలో పాల్గొనడమే మేలు.

హైదరాబాద్

14.02.2000

మానవహక్కుల వేదిక

(HRF)